

ria penetraret. Joannes evangelista apud sæculum pene nil didicit, sed, spretis oratorum dialecticorumque versutiis, ad simplicem Jesu stultitiam puerulus commigravit. Hic tamen dum per libri sui principium summæ lucis mysterium terribiliter intonat, illico philosophorum-cæca subtilitas in tenebrosa studiorum suorum profunditate caligit. Præterea beatus papa Gregorius artis grammaticæ disciplinam eatenus in suis **732** laudat epistolis, ut eam congruere deneget Christianis (GREG. MAG. *Reg.* lib. IX, epist. 45). Hieronymus ad tribunalia tremenda pertrahitur, flagris atrocioribus verberatur: cui tamen non aliud quam Ciceroniani nominis crimen impingitur. Devotatur ille hac se prorsus ultione plectendum si sæculares libros ulterius legeret, ac si Christum per apostaticæ perfidiæ sacrilegium deneget. Dicebatur enim illi: « Ciceronianus es, non Christianus. » Et ille: « Si sæculares, inquit, codices ulterius legero, te negavi. (HIERON. *epist.* 22 *de custodia virgin.*). » Honesta satis et utilis sapientia! nimirum, quæ cum Christi negatione confertur, quæ hæreticæ perfidiæ comparatur; ut idem valeat

A eam legere, quod Deum negare. Si ergo is qui terrenum illud dogma didicerat, ab ejus compescitur usu; quanto magis qui necdum expertus est, ab ejus prohibetur accessu? Si ille cohibetur a notis, quanto cautius iste reprimendus est a discendis. Discumbis, frater, ad mensam Dei, sufficiant tibi dapes cœlestis eloquii. Abjice lolium, quod in vesaniam comedentium mentes inebriat; suscipe frumentum, quod esurientium animas sobria refectione confirmat. Nec fauces animæ tuæ vitalis escæ fastidiant alimentum, sed procul abjiciant falsitatis ineptias et quisquilia vanitatum. Omnipotens Deus, dulcissime fili, doctrina te suæ legis erudiat, ut cor tuum veræ sapientiæ luce perfundat; te de manibus tuis viventis hostiæ suscipiat holocaustum, et ad spirituum provehat incrementa virtutum; te semper in se manere concedat, et invicem ipse in tuis visceribus delectabiliter requiescat, ut, sicut est ipse pollicitus, tanquam palmes in vite, nunquam desinas pii operis germina pullulare. Amen.

Sit nomen Domini benedictum.

733-734 OPUSCULUM QUADRAGESIMUM SEXTUM.

DE FERENDA ÆQUANIMITER CORREPTIONE.

ARGUMENTUM. — Aripandum tironem in militia spirituali laudat quod adolescens ad eremum se contulerit, monetque illum ut exemplo Christi Domini regularem disciplinam non deserat; proinde æquo animo ferat non modo seniorum verum etiam juniorum correptiones, quæ ad animi labes abluendas sui aliorumque profectum plurimi faciunt: multa ex occasione dicit de bono correptionis, et cur, et an sine culpa sanctus Paulus sanctum Petrum objurgaverit.

ARIPRANDO fratri charissimo PETRUS peccator monachus paternæ dilectionis affectum.

Exigis, dilectissime fili, ut tibi aliquid scribam, et qui, me dictante, frequenter aliis scriptitas, ut tibi quoque aliquid scribatur imploras. Sed unde scriptori congruentius incipiam scribere, quam a scribendi ipsius mystica dignitate? In te quippe, qui scribis, tres sunt digiti, et una manus; cui vero scribis, tres sunt personæ, et unus Deus. Cum igitur ex diversis apicibus continuum ducis articulum, ad illum semper unum tua dirigatur intentio, cujus in temetipso per quamdam similitudinem conspicias sacramentum. Et quia, dum in scholarum adhuc gymnasium inter adolescentulos ageres, et ephēbi vultus florem necdum pubis ulla vel tenuis lanugo vestiret, fervor te sancti Spiritus incitavit ut non monasteriale propositum, sed eremi potius arripere institutum: cave ne, per ætatis adhuc imbecillis obtentum, sancti loci regulam violes; ne rigorem atque severitatem beatæ conversationis enerves; ne mutari velis solitam severitatis consuetudinem; ne peregrinæ adinventionis præsumas superinducere novitatem. Nam et ipse qui magister est angelorum in cœlo, morem in terra tenuit quem invenit;

C nec dedignatus est terrenam servare consuetudinem, qui venerat exhibere cœlestem. Nam, ut infinita præteream, cur sibi caput ac pedes unguento conspergi muliebri ministerio passus est, nisi quia Palæstinæ atque Judaicæ regionis mos erat ut ejus accolæ crebrius ungerentur? Hinc est enim quod ait: « Tu autem cum jeunas, unge caput tuum (*Matth.* XXVI; *Luc.* VII). » Et quid mirum si Dominus in vita servaverit morem patriæ, quem et sepulturæ suæ sacrosanctis exsequiis non dedignatus est custodire? Sic enim Joannes refert: « Joseph ab Arimathia et Nicodemus acceperunt corpus Jesu, et ligaverunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos Judæis est sepelire (*Joan.* XIX; *Matth.* XXVII). » Cum ergo is qui est ipsa sapientia, per quam cuncta sunt condita, in his etiam rebus quæ nullius pene videntur esse momenti, traditionem hominum servare non respuit; quantæ præsumptionis est, si disciplinæ quis regulam frangat, quam a sanctis Patribus traditam non ignorat?

CAPUT PRIMUM.

Correptiones æquo animo ferentium emolumenta.

Inter cætera igitur sanctæ conversationis insignia, quæ videlicet et in aliis florere consideras, et tū

ipse, divina suffragante clementia, jam irreprehensibiliter servas, unum præ cæteris cave ne correptiones aliquando graviter feras, ne qualibet occasione redargui a tuis quoque junioribus erubescas. Quod videlicet hujus loci tam familiare est atque nativum, ut qui corripitur [corruptus], fugit, nobiscum habitare non possit. Ad hoc enim homo de sæculo magisterio regularis disciplinæ submittitur, ut rubiginem quam de mundo lenocinante contraxerat asperæ correptionis lima detergat. Unde est quod Sapientia loquitur in Proverbiis: « Convertimini ad correptionem meam; en proferam vobis spiritum meum (*Prov. 1*). » Non enim dixit, ad blanditias meas; sed: « Convertimini, inquit, ad correptionem meam. » Unde quibusdam corripere dignantibus ait: « Mane consurgent, et non invenient me; eo quod exosam habuerint disciplinam, et timorem Domini non susceperint, nec acquieverint consilio meo, et detraxerint universæ correptioni meæ (*Ibid.*). » Hinc admonet dicens: « Disciplinam Domini, fili mi, ne abjicias, nec deficias cum ab ipso corripieris: quem enim diligit **735** Dominus, corripit; et quasi pater in filio complacet sibi (*Prov. 3*). » Jure scilicet non hominis, sed Domini, correptio dicitur, cum in amore Christi a proximo in proximum quælibet severitas irrogatur; et nimis a sapientia deviat qui superbum cor divinis increpationibus non inclinatur. Unde et idem Salomon ait: « Qui diligit disciplinam, diligit sapientiam; qui autem odit increpationes, insipiens est (*Prov. 12*). » Quapropter idem insipiens in Proverbiorum libro conqueritur, dicens: « Cur detestatus sum disciplinam, et increpationibus non acquievit cor meum, nec audivi vocem docentium me, et magistris non inclinavi aurem meam? » (*Prov. 5*). At contra quisquis increpationibus æquanimiter acquiescit, de catalogo sapientum non recedit. Unde scriptum est: « Auris quæ audit increpationem vitæ, in medio sapientum commorabitur; qui vero abjicit disciplinam, despiciet animam suam (*Prov. 15*). » Vitrici denique privignis indulgent; patres dura plerumque verbera propriis pignoribus adhibent. Illi nimirum odientem pascunt; isti vero diligentes erudiunt et affligunt. Unde scriptum est: « Qui parcit virgæ, odit filium suum; qui autem diligit illum, instanter erudit (*Prov. 13*). » Et alibi: « Melior est manifesta correptio, quam amor absconditus. Meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula odientis (*Prov. 27*). » Iterum scriptum est: « Erudi filium tuum, ne desperes ad interfectionem ejus ne ponas manum [animam] tuam (*Prov. 19*). » Ad interfectionem quippe filii paterna manus ponitur, cum in eum quem nequiter agentem conspiciat, non modo non invehitur, sed ejus insuper plectendis actibus delectatur; et plausibilibus non veretur verbis extollere, quem duris debuerat verberibus coercere.

CAPUT II.

Quod sapientis est amare correptionem, stulti odiare.
 Quisquis ergo sapiens est, austeritatis illatæ duritiam animæ suæ vulneribus deputat medicinam. Unde scriptum est: « Si corripueris sapientem, intelliget disciplinam (*Prov. 19*); » et iterum: « Plus proficit correptio apud prudentem, quam plaga apud stultum (*Prov. 17*). » De quo etiam prudenter dicitur: « Qui patiens est, multa gubernatur prudentia; qui autem impatiens est, exaltat stultitiam suam (*Prov. 14*). » Stultitiam quippe suam exaltat impatiens, quia quo per impatientiam suam a quibuslibet frequentius læditur, eo quotidianis contra eos jurgiis atrocius efferatur. Unde legitur: « Semper jurgia quærit malus; angelus autem crudelis mittitur contra eum (*Prov. 17*). » Crudelis angelus contra quærentem jurgia mittitur, quia dignum est ut mentem in qua crudelitas habitat, crudelis possessor invadat; quia, sicut dicit Apostolus: Ira dæmonium habet. Unde illic, mox ut crudelem mitti contra impatientem docuit, præsto subjunxit: « Expedi magis ursæ occurrere, raptis fetibus, quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua (*Ibid.*). » De hoc fatuo et impatienti scriptum est: « Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum **736** viro furioso, ne forte discas semitas ejus, et sumas scandalum animæ tuæ (*Prov. 22*). » Porro sicut æger qui non capit antidotum moritur, ita qui non potest corripere, nequit ab animæ suæ languoribus relevari. Unde rursus per Salomonem dicitur: « Noli subtrahere a puero disciplinam; si enim percusseris eum virga, non morietur; tu virga percuties eum, et animam ejus de inferno liberabis (*Prov. 23*). » Vis audire quid illis immineat qui respuunt corripere? qui dedignantur a senioribus objurgari? « Viro, inquit, qui corripientem dura cervicem contemnit, repentinus ei superveniet interitus, et eum sanitas non sequetur (*Prov. 29*). » Ubi et paulo post subditur: « Erudi filium tuum, et refrigerabit te, et dabit delicias animæ tuæ (*Ibid.*). » Enimvero equo adhuc indomito pes in subtele percutitur, ut postmodum clavis affligi ferrum sibi suppedaneum patiat. Rudi quoque tauro circulus lentæ vitis innectitur, ut assuetus hoc procul dubio discat, quatenus jugum postmodum detrectare non audeat. Sic junior quique frater etiam tunc objurgandus est cum non peccat, ut disciplinam veræ correptionis postmodum æquanimiter ferat. Quo contra de non correpto scriptum est: « Qui delicate a pueritia nutrit servum suum, postea illum sentiet contumacem (*Prov. 19*). » De quo videlicet servo vir sapiens ait: « Cibaria, et virga, et onus asino; panis, et disciplina, et opus servo (*Eccli. 33*). »

CAPUT III.

Quod impatientibus correptiones sunt quasi gladii.

Nec ob id tibi, fili charissime, tot Scripturarum testimonia coacervo ut sanctæ indolis tuæ moribus hæc judicem expedire; sed hoc potius ut corvis tuis ex tua valeam occasione consulere. Non enim

vas Jerichontinis plenum aquis nobis allatum est, quas ego scilicet instar Elisei (*IV Reg. II*), cœlestis sapientiæ sale conspergerem, et sic eas amaritudine defæcarem. Sed nec ollam te plenam colloquintidis [colocynthidis] præbuiisti, cujus amarissimum gustum trita divini verbi farina in dulcedinem verteret, sicque prophetarum filiis comestibilem exhiberet. Non enim arundo visa es in deserto vento agitata (*Matth. XI*), sed illa potius quæ mel protulit, unde præcursor Domini Joannes vixit. Advexisti, frater, alvearium favis distillantibus plenum; præbuiisti te nobis agrum non ligonibus sarriendum, sed plenis jam falcibus desecandum; non scilicet paliuris ac vepribus inhorrescentem, sed exuberantium messium decore flaventem. Quo contra, de negligente ac fatuo vir sapiens dicit: « Per agrum hominis pigri transivi, et per vineam stulti, et ecce urticæ omnia repleverant (*Prov. XXIV*). » Impatientibus sane correptiones quasi gladii sunt, sed si volunt ut hi gladii vertantur in falces, hirsuta vitiorum suorum dumeta, quibus horrent, permutentur in messes. Unde propheta cum præmisisset de Salvatore nostro, quia « judicabit gentes, et arguet populos multos, » protinus addit: « Et conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces (*Isa. II*). » Nimirum congruus ordo, dum primum quidem peccator arguitur: deinde gladii in vomeres, et **737** lanceæ conflantur in falces. Nam dum impatiens quispiam per disciplinam mitior factus, tanquam planus ager increpationis cultro proscinditur, deinde suavi semine sanctæ prædicationis aspergitur, et sic demum fecunda honorum operum fruge vestitur: huic scilicet et gladii facti sunt vomeres, et lanceæ convertuntur in falces. Quia qui reprehendi prius tanquam gladio perfodi devitabat, nunc et vomerum sacræ doctrinæ libenter sustinet, ut fruges ferat; et falcem supernæ missionis expectat, ut horrei cœlestis promptuarium repleat.

CAPUT IV.

Quod in religiosis conventibus ad regularem disciplinam necessaria est correptio.

Spiritualis plane quisque conventus, si fraterni zeli frequenti correptione non utitur, Israeliticæ plebis mystica laborat inopia: quæ videlicet, incipiente Saul regis imperio, fabrum ferrarium non habebat. Dicit enim Scriptura: « Quia faber ferrarius non inveniebatur in omni terra Israel (*II Reg. XIII*). » Porro sicut ferrum reliqua metalla fortiter edomat, ita correptionis malleus vitia delinquentium reprimat, et quasi cudendo rigidæ mentis durtiam frangit. Hinc est quod de ipso fabrorum spiritualium principe per Isaiam dicitur: « Ecce ego creavi fabrum sufflantem in igne prunam, et proferentem vas in opus suum (*Isa. LIV*). » De ferro quoque Ecclesiastes dicit: « Si retusum fuerit ferrum, et hoc non ut prius, sed hebetatum erit, multo labore exacuetur, post industriam sequitur sapientia (*Eccle. X*). » Sed Philisthæi de terra Israel fabros ferrarios tollunt, cum maligni spiritus, falsæ pietatis

A obtentu, zelum correptionis de fratrum labiis auferunt. Unde et illic subditur: « Caverant enim Philisthæi ne forte facerent Hebræi gladium aut lanceam (*I Reg. XIII*). » Unde paulo post: « Retusæ itaque erant acies vomerum, et ligonum, et tridentum, et securium, usque ad stimulum corrigendum (*Ibid.*). » Dum Philisthæi timent gladios, tollunt fabros; ut, dum armorum fabricatura compescitur, non sit etiam qui cætera exercendi laboris utensilia fabricetur, Apostolo quippe testante: « Gladius spiritus est verbum Dei (*Ephes. VI*). » Hunc gladium quia perversi timent spiritus, fabros de terra Israel auferunt, dum eos qui redarguere delinquentium errata debuerant, a tenenda censuræ disciplina compescunt; et hac negligentia dissolutione contingit ut in servorum Dei quibusque conventibus non modo sacræ prædicationis sermo cesset audiri, sed et honestarum artium exercitia desinant frequentari. Nam quia districta magisterii eos disciplina non reprimat, propriis voluntatibus dediti, scribere nesciunt; artis honestæ vel manuum exercitia nulla condiscunt, cum Apostolus dicat: « Qui non laborat, non manducet (*II Thess. III*). » Quæ nimirum cum sibi sint necessaria, sæculares viros, vel etiam reprobos adeunt, quoniam hæc apud se reperire non possunt. Unde illic dicitur: « Descendebat ergo omnis Israel ad Philisthim, ut exacueret unusquisque vomerem suum, et ligonem, et securim, et sarculum (*I Reg. XIII*). » Israel ergo ad Philisthæos non ascendit, sed descendit, ut utensilia suæ **738** necessitatis exacuat, cum sancti ordinis viri ad sæcularium ima declinant, ut ab eis sibi commodum cujuslibet utilitatis acquirant. Vides ergo quia si de sacro conventu correptionum censura subtrahitur, disciplinæ vigor funditus enervatur, et religio tota destruitur; quia, dum unusquisque propriæ sequitur voluntatis arbitrium, ad sæcularia rediens, spiritualis observantiæ violat institutum. Unde quisquis est cui regularis vitæ fervor inæstuat, correptiones libenter amplectitur; et, tunc etiam cum innocens est, suis reprehensionibus delectatur. Non ut eum conscientia peccasse remordeat, sed quoniam hoc prodesse cæteris audientibus sperat, ut unde ipse, innocens et mundus, arguitur, alii, vel lapsi vel lapsuri, forte corrigantur.

CAPUT V.

Cur beatus Paulus beatum Petrum reprehenderit.

Unde nunc ad memoriam redit quod Paulus, sicut ad Galatas scribit, beatum Petrum coapostolum increpavit; sed ei, quem velut discordando redarguit, votis interioribus concordavit: « Cum venisset, inquit, Petrus Antiochiam, in faciem eî restiti, quia reprehensibilis videbatur. Prius enim quam venirent quidam a Jacobo, cum gentibus edebat; cum autem venissent, subtrahabat et segregabat se, timens eos qui ex circumcisione erant (*Gal. II*). » Ubi mox additur: « Et simulationi ejus consenserunt cæteri Judæi, ita ut et Barnabas duceretur ab eis in illam simulationem (*Ibid.*). » O quam dura superficie

tenus verba, et, si solis attendantur in syllabis, ab apostolici culminis gravitate funditus aliena. Reprehensibilis est Petrus, cui ad reprehendum et ad corrigendum commissa sunt omnia regna terrarum (*Matth. xvi*). In faciem ei resistitur, ad cuius imperium janua regni coelestis Christi fidelibus aperitur; simulationis auctor asseritur, qui primus est in praedicatoribus veritatis; et, ut copiosior adhuc exaggerari valeat injuria, diligenter attende quid sequitur: « Sed cum vidissem quod non recte ambularent in veritate Evangelii, dixi Cephæ coram omnibus: Si tu, cum Judæus sis, gentiliter vivis, et non Judaice, quomodo gentes cogis Judaizare? » (*Gal. ii*.) Quid est hoc, beate Paule, quod priorem tuum increpationibus laceras, objurgationibus exacerbans? Quo pacto non vereris eum ante hominum ora confundere, cui speciali jure concessum est universali totius orbis Ecclesiae praesidere? An fortassis excidit quod vos communis utriusque doctor instruxit? « Si peccaverit, inquit, in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum; sin autem te non audierit, adhibe duos vel tres testes (*Matth. xviii*). » Tu vero non private conventum, non clam coram testibus allocutum, sed palam omnibus arguis, et insuper ad posteritatis venturae notitiam, quod gravius est, hoc te fecisse conscribis. An et illud oblitus es quod Timotheo ipse jussisti: « Senem ne increpaveris, sed obsecra ut patrem? » (*I Tim. v*.) Sed in eo quod B. Petrum Paulus coram omnibus manifeste redarguit, foris quidem contradictor apparuit, sed

A tare potuimus? sed per gratiam Domini Jesu Christi credimus salvari, quemadmodum et illi (*Act. xv*). » Volebat ergo Petrus permaxime coram omnibus argui, gaudebat objurgantis invectione confundi, ut id quod solus attentare timuerat, socium inveniret. Paulus ergo Petro cum restitit, eique procul dubio intrinsecus concordavit, quem extrinsecus arguit; alioquin, quomodo Paulus in alio condemnaret quod ipse non dissimili necessitate compulsus egisset? Nam propter Judæos, qui legis observantiam et veteres ritus tenendos esse prohibebant, et Timotheum, gentilis videlicet hominis filium, circumcidit: et ipse, votum solvens, sibimetipsi caput rasisit, et sacrificium juxta veteris legis caeremonias obtulit. (*Act. xvi, xxi*).

740 CAPUT VI.

An beatus Paulus peccaverit beatum Petrum objurgans.

In hoc ergo quod Petrum corripere visus est, obsecundatus est, non adversatus; et non adversus eum, sicut Porphyrius opinatur, superbe pugnavit, sed humiliter ministravit. Hæc nimirum Pauli correptio ministerium fuit obedientiae, non objurgatio disciplinae; non temeritas invectionis, sed unanimes concordia voluntatis. Tu itaque, dilectissime, cum super qualibet occasione corripieris, etiam si te deliquisse nequaquam conscientia reprehendat, quod objectum est, libenter amplectere, culpabilem te coram fratribus tuis humiliter confitere. Quod nimirum et illis erit imitationis exemplum, et tibi proveniet in augmenta virtutum. Memento quod per Salomonem dicitur: « Melius est a sapiente corripui, quam stultorum adulatione decipi (*Eccle. vii*). » Talis ergo sit voluntas tua ut is etiam qui te forte durius arguet, cum tui cordis intentione concordet; et in eo quod in te asper invenitur, morigeretur potius quam obluetur. Praesentibus itaque conversatio tua liceat, absentibus fama in benedictione redoleat. Esto, quod superius diximus, ager et exuberans copia segetum et spirans odorantibus pigmentorum, ut in te quoque delectetur omnipotens Deus, et dicat: « Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Deus (*Gen. xxv*). » Ut quoniam Ariprandus ipse vocaris, ares (*ἀρετή*) autem virtus dicitur, tanquam ager uberrimus centeni feras fructus acervum, et Deo prandium merearis offerre virtutum.

Sit nomen Domini benedictum.

741-742 OPUSCULUM QUADRAGESIMUM SEPTIMUM.

DE CASTITATE ET MEDIIS EAM TUENDI.

ARGUMENTUM. — Damiano nepoti inter caeteras virtutes castitatem praecipue commendat: quam ut facilius tueatur, quotidie ut Dominicum corpus percipiat suadet. Deinde contra insidias daemoneis illum instruit. Postremo, ut se priori commendat, petit: quem de hospitalitate servanda admoneat.

DAMIANO charissimo filio PETRUS peccator monachus paternae dilectionis affectum.

Quia litterarum gerulus anxie parat exire, non possum, quæ mittenda sunt, climatâ styli digestionem